

Bijdrage van Titia W. Rutten-Kooistra ter gelegenheid van een feestdiner voor Réchel Buitenrust Hetteema (uitgeefster), waarschijnlijk voor Réchel's 50e verjaardag in de winter 1991–1992. De opdracht was het menu van de lekkerste maaltijd ooit genoten mee te brengen.

Een hemels gerecht

Vier jaar vóór jouw geboorte, Réchel, heb ik een gerecht gegeten dat als manna uit de hemel op mijn tong wegsmolte en waarbij mij de tranen uit de ogen sprongen. Je kunt het geloven of niet, maar dat was zuurkool met spek.

In 1937 was ik zó van de universiteit en uit het ouderlijk huis vertrokken om met de Johan van Oldenbarnevelt naar Indië te varen. Op Java deelde ik het lot van alle geologenvrouwen bij de BPM — onze mannen kwamen zelden thuis en we mochten niet mee naar hun onderzoeksterrein. Ik was dus veel alleen. Dat nam niet weg dat ik jubelende brieven naar huis schreef over het tropenleven, over de sawahs, de planten, de vogels en over alles wat ik meemaakte. Maar ik had vreselijke heimwee. Martien niet — die had Indische wortels. Dat heimwee wilde ik voor hem en voor iedereen verborgen houden en ik probeerde het diep in mij onder een stevig deksel weg te stoppen.

Een half jaar na mijn aankomst kreeg Martien, die er anderhalf jaar op had zitten, Javaverlof. We hadden besloten daarin te proberen de hoogste vulkaan van Java, de Smeroe (3676 m) te beklimmen. De hele expeditie zou veertien dagen duren en er zouden een gids en een koelie met een pakpaard meegaan, want onze bagage was omvangrijk: warme kleren, kampeeruitrusting en eten: dubbelgebakken broden, veel blikken, een baal rijst enz.

Vanuit Tosari begon de eerste étape. Het doel daarvan was de Smeroehoeve, het woonhuis van de legendarische boer Gisius, eigenaar en beheerder van een groot agrarisch bedrijf op ongeveer 2000 m hoogte. De eerste nacht zouden we daar doorbrengen.

De klimtocht erheen was lang en zwaar, maar was tijdens de eerste helft van de dag een pure verrukking. Na al die maanden hitte konden we weer diep ademhalen en genieten van lichamelijke inspanning. En dan de wisselende uitzichten, de veranderende flora en fauna, de apen, de fantastische vogels — we keken onze ogen uit. Bij het rusten zongen we Franse liedjes, tot groot vermaak van de beide Javanen.

Maar later op de dag veranderde onze stemming. Dichte nevels begonnen uit de bossen op te stijgen. Dikke koude waterdruppels vielen van de bladeren; we werden doornat. Het uitzicht verdween achter de dikke mist. De koelte werd kou. Van een beetje moe werden we dóódmoe. Vogels en apen zwegen, wij ook. Maar net toen ik dacht dat ik niet meer verder kón, gaf een van de mannen een schreeuw: hij zag als eerste een Hollandse vlag op een hoge paal door de mist schemeren. We waren er.

De grote prachtig ingerichte zit-eetkamer, verlicht door een groot houtvuur en brandende kaarsen, was heerlijk warm en allergezelligst. Gisius, een indrukwekkende reus met een grote grijze baard, begroette ons hartelijk en stelde ons voor aan de andere gasten, Hollanders en

Engelsen, die op gemakkelijke stoelen om de haard zaten.

'We hebben met het eten (eten – óh!) op U gewacht, dus we zijn allemaal extra blij met Uw komst.' Tijd voor een drankje kon er nog af, en door het vrolijke gesprek met Gisius en de anderen, die ons plaagden met ons ambitieuze plan om ook de puinkegel van de Smeroe te beklimmen, leek het op een Hollandse thuiskomst.

Gisius gaf even later aan zijn Madoerese djongos een teken; gongslagen verkondigden dat we aan tafel konden gaan. We waren intussen droog en warm geworden en we rammelden van de honger. De verse tomatensoep met even verse kruiden smaakte dan ook lekkerder dan ooit.

Toen gebeurde het. De rij djongossen in hun perfect verzorgde adatkleding kwam binnen met het hoofdgerecht op open schalen. De geur die eruit opsteeg sloeg totaal onverwacht een bres in mijn heimweedeksel. Thuis na een schaatstocht aten we ook zulke zuurkool met glimmende roze plakken gekookt spek. Tranen schoten in mijn ogen toen ik de eerste hap nam.

Een week later stonden we op Java's hoogste punt, maar in de vijfenvijftig jaar erna is in mijn herinnering die eerste hap zuurkool met spek het hoogtepunt van de expeditie gebleven.